

УДК 615.214-06:340.63

В. В. Шаповалов (мол.), В. В. Шаповалов, В. О. Шаповалова, О. В. Куликова
**ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИПСИХОТИЧНИМИ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ
 НА ЗАСАДАХ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРАВА І СУДОВОЇ ФАРМАЦІЇ**

В. В. Шаповалов (мл.), В. В. Шаповалов, В. А. Шаповалова, О. В. Куликова
**Организация обеспечения антипсихотическими лекарственными средствами
 на основе фармацевтического права и судебной фармации**

V. V. Shapovalov (Jr.), V. V. Shapovalov, V. O. Shapovalova, O. V. Kulykova
**Organization of provision with antipsychotic drugs on a base of the pharmaceutical law
 and forensic pharmacy**

Одним з найбільш гострих і актуальних питань охорони здоров'я є впровадження у фармакотерапію підходів раціонального використання лікарських засобів. У статті наведено статистику захворюваності населення Європейського регіону на психічні розлади здоров'я. Розглянуто асортимент антипсихотичних лікарських засобів, що є в обігу на фармацевтичному ринку України, з урахуванням цінової політики, а також судово-фармацевтичного критерію «режим контролю». Встановлено, що має місце збільшення захворюваності на психічні розлади здоров'я та одночасне підвищення вартості лікування. Проведено ABC- та VEN-аналізи лікарських засобів із групи нейролептиків для обґрунтування раціонального використання бюджетних коштів під час забезпечення хворих препаратами даної клініко-фармакологічної групи.

Ключові слова: фармацевтичне право, антипсихотичні лікарські засоби, нейролептики, фармакоеконіміка, ABC/VEN-аналіз, судова фармация, режим контролю

Одним из наиболее острых и актуальных вопросов здравоохранения является внедрение в фармакотерапию подходов рационального использования лекарственных средств. В статье приведена статистика заболеваемости населения Европейского региона психическими расстройствами здоровья. Рассмотрены ассортимент антипсихотических лекарственных средств, находящихся в обращении на фармацевтическом рынке Украины, с учетом ценовой политики, а также судебно-фармацевтического критерия «режим контроля». Установлено, что имеет место рост заболеваемости психическими расстройствами здоровья и одновременный рост стоимости лечения. Проведены ABC- и VEN-анализы лекарственных средств из группы нейролептиков для обоснования рационального использования бюджетных средств при обеспечении больных препаратами данной клинико-фармакологической группы.

Ключевые слова: фармацевтическое право, антипсихотические лекарственные средства, нейролептики, ABC/VEN-анализ, судебная фармация, режим контроля

One of the most acute and urgent healthcare issues is the introduction of the approaches of rational use of medicines to the pharmacotherapy. The article presents statistics of morbidity of European region with mental health disorders. Considered range of antipsychotic drugs, which represents in circulation on the pharmaceutical market of Ukraine based on pricing policies, and forensic and pharmaceutical criteria of "control mode". Established that the incidence of mental health disorders and simultaneous increase of the cost of treatment. Conducted an ABC- and VEN-analysis of the drugs from the group of neuroleptics to justify the rational use of public funds while providing patients with drugs from this clinical and pharmacological group.

Keywords: pharmaceutical law, antipsychotic drugs, neuroleptics, ABC/VEN-analysis, forensic pharmacy, control mode

Психічне здоров'я належить до числа найбільш серйозних проблем, що стоять перед усіма країнами, оскільки психічні проблеми виникають у кожній четвертій людині. Показники поширеності порушень психічного здоров'я населення в Європейському просторі за даними ВООЗ дуже високі: з 870 млн осіб близько 100 млн відчувають стан тривоги і депресії; понад 21 млн — страждають на розлади, пов'язані з вживанням психоактивної речовини (ПАР) алкоголю; понад 7 млн — на хворобу Альцгеймера; близько 4 млн — на шизофренію; 4 млн — на біполярні афективні розлади і 4 млн — на панічні розлади [4, 44, 49—51]. Також в Україні одним з найбільш гострих і актуальних питань охорони здоров'я є впровадження у фармакотерапію підходів ефективного та раціонального використання лікарських засобів (ЛЗ). Проте, з одного боку, кількість ЛЗ, які є в обігу на фармацевтичному ринку України, постійно збільшується, а з іншого — замість зниження захворюваності, поліпшення якості і збільшення тривалості життя населення, спостерігається протилежний ефект на фоні підвищення вартості лікування [3]. Відомо, що у фармакотерапії психічних розладів здоров'я використовують антипсихотичні ЛЗ із групи нейролептиків, до якої належать похідні фенотіазину, бутирофенону, дифенілбутилпиперидину та ін. [37, 38, 40]. Науково обґрунтованим і підтверджен-

ним міжнародною практикою підходом до вирішення даної проблеми є організація лікарського забезпечення на принципах фармакоеконіміки [1, 47, 48, 52].

Мета роботи полягала у проведенні фармакоеконімічного аналізу нейролептиків із групи антипсихотичних ЛЗ для обґрунтування бюджетного використання коштів при організації забезпечення такими ЛЗ відповідних контингентів пацієнтів в закладах охорони здоров'я на засадах фармацевтичного права та з використанням судово-фармацевтичного критерію «режим контролю».

Як матеріали дослідження було використано статистичні дані щодо захворюваності на психічні розлади, АТС-класифікацію ЛЗ, задекларовані оптово-роздрібні ціни на ЛЗ, що наведені на офіційному сайті Міністерства охорони здоров'я (МОЗ) України, підручники та посібники з фармацевтичного права та судової фармации, накази МОЗ України, методики щодо проведення ABC-аналізу ЛЗ [4].

Фармакоеконімічні ABC-, VEN-аналізи є допоміжними видами клініко-еконімічного аналізу. ABC-аналіз — розподіл окремих ЛЗ за часткою витрат на кожний з них у загальній структурі витрат, від найбільш витратних — до найменш витратних. До групи А відносять ЛЗ, на які припадає 80 % витрат, до групи В — ЛЗ, які потребують 15 % коштів і до групи С входять ЛЗ, витрати на які склали 5 % від загальних. Метод використовують для визначення пріоритетів та доцільності витрачання коштів на підставі ретроспективної оцінки реальних витрат [41—43].

VEN-аналіз був запропонований ВООЗ більше 20 років тому і є аналізом розподілу за ступенем їх значимості: V (Vital) — життєво необхідні; E (Essential) — необхідні (важливі); N (Non-essential) — другорядні препарати [2, 3].

VEN-аналіз проводили з використанням чинних нормативно-правових документів, а саме: 1) постанови Кабінету Міністрів України (КМУ) від 25.03.2009 р. № 333 «Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і виробу медичного призначення» (далі — постанова) [39]; 2) наказу МОЗ України від 08.04.2014 № 252 «Про затвердження шостого випуску Державного формуляра лікарських засобів та забезпечення його до-

ступності» (далі — Державний формуляр) [36]. Слід зазначити, що для проведення VEN-аналізу використовували формальний підхід: ЛЗ, що увійшли до обох переліків, було віднесено до групи життєво важливих (V); ЛЗ що увійшли лише до одного із документів — віднесено до групи необхідних (E); ЛЗ, що не були знайдені в жодному з переліків — віднесено до групи другорядних (N).

За результатами проведеного аналізу встановлено, що із антипсихотичних ЛЗ на території України зареєстровані та дозволені до обігу 56 торгових назв нейролептичних лікарських засобів (НЛЗ), які віднесено за АТС-класифікацією до групи N05A (табл. 1).

Таблиця 1. Антипсихотичні (нейролептичні) лікарські засоби, що є в обігу на фармацевтичному ринку України (код АТС — N05A)

№ з/п	Міжнародна непатентована назва (українською мовою)	Торгова назва ЛЗ	Дозування, форма випуску
1.	Рисперидон	Рисполепт Конста	порошок для приготування суспензії для ін'єкцій 25 мг N. 1
2.		Риспетрил	розчин оральний 1 мг/мл, флакон 30 мл N. 1
3.		Риссет	таблетки, вкриті оболонкою, 1 мг, 2 мг, 3 мг, 4 мг N. 20, N. 60
4.		Риспанд	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг N. 30
5.		Риспаксол	таблетки, вкриті оболонкою 2 мг, 4 мг N. 20, N. 60
6.		Рисполепт	таблетки 2 мг N. 20, N. 60
7.		Рілепід	таблетки, вкриті оболонкою, 1 мг, 2 мг, 3 мг, 4 мг N. 20, N. 60
8.		Ерідон	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг N. 20, 4 мг N. 30, N. 60
9.		Риспетрил	таблетки, вкриті оболонкою, 1 мг, 2 мг, 4 мг N. 60
10.		Рисперон	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг, 4 мг N. 30
11.		Нейриспін-Здоров'я	таблетки, вкриті оболонкою, 1 мг, 2 мг, 4 мг N. 20, N. 60, N. 100
12.		Сізодон 3	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг, 4 мг N. 30
13.	Сертиндол	Сердолект	таблетки, вкриті оболонкою, 4 мг, 12 мг, 16 мг N. 28
14.	Оланзапін	Зипрекса	таблетки, вкриті оболонкою, 5 мг N. 28
15.		Зипрекса	порошок для приготування розчину для ін'єкцій 10 мг N. 1
16.	Кветіапін	Сероквель XR	таблетки, вкриті оболонкою, 50 мг, 200 мг, 300 мг, 400 мг N. 60
17.		Кветіпін	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг, 100 мг, 200 мг, 300 мг N. 30
18.		Кветирон	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг, 50 мг, 100 мг, 200 мг, 400 мг N. 10, N. 30, N. 60
19.		Кетилепт	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг, 100 мг, 200 мг N. 30, N. 60
20.	Амісульприд	Соліан	таблетки 200 мг N. 30
21.		Соліан	розчин для перорального застосування 100 мг/мл N. 1
22.		Соліан	таблетки, вкриті оболонкою, 400 мг N. 30
23.		Солерон	таблетки 100 мг, 200 мг N. 30, N. 60
24.	Зуклопентиксол	Клопиксол депо	розчин для ін'єкцій 200 мг/мл в ампулах 1 мл N. 10
25.		Клопиксол	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг, 10 мг N. 100
26.	Зипразидон	Зелдокс	порошок для приготування розчину для ін'єкцій 20 мг N. 1
27.		Зелдокс	капсули 40 мг, 60 мг, 80 мг N. 28
28.	Флюпентиксол	Флюанксол депо	розчин для ін'єкцій 20 мг/мл в ампулах 1 мл N. 10
29.		Флюанксол	таблетки, вкриті оболонкою, 0,5 мг, 1 мг N. 100
30.	Флуфеназин	Модитен	розчин для ін'єкцій 25 мг/мл ампули 1 мл N. 5
31.	Хлорпротиксен	Труксал	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг N. 100, 50 мг N. 50
32.	Арипіпразол	Арип МТ	таблетки 10 мг, 15 мг N. 30
33.	Клозапін	Лепонекс	таблетки 25 мг, 50 мг N. 50
34.	Мелперон	Мелперон Сандоз	розчин оральний 5 мг/мл, флакон 200 мл, 300 мл N. 1
35.		Мелперон Сандоз	таблетки, вкриті оболонкою, 10 мг, 25 мг, 50 мг, 100 мг N. 20

№ з/п	Міжнародна непатентована назва (українською мовою)	Торгова назва ЛЗ	Дозування, форма випуску
36.	Левомепромазин	Тизерцин	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг N. 50
37.	Сульпірид	Рестфул	розчин для ін'єкцій 100 мг, ампули 2 мл N. 6, N. 30
38.		Еглоніл	розчин для ін'єкцій 100 мг, ампули 2 мл N. 6
39.		Еглоніл	таблетки 200 мг N. 12, N. 60
40.		Сульпірид-Зн	розчин для ін'єкцій 50 мг/мл ампули 2 мл N. 5, N. 10
41.		Сульпірид	капсули 50 мг, 100 мг N. 24
42.		Сульпірид-Зн	таблетки 200 мг N. 10, N. 20, 50 мг N. 20, N. 30
43.		Бетамакс	таблетки, вкриті оболонкою, 50 мг, 100 мг, 200 мг N. 30
44.		Трифлуоперазин	Трифтазин
45.	Трифтазин-Дарниця		розчин для ін'єкцій 2 мг/мл ампули 1 мл N. 10
46.	Галоперидол	Галоперидол	розчин для ін'єкцій 5 мг ампули 1 мл N. 10
47.		Галоперидол-Ріхтер	таблетки 1,5 мг N. 50
48.		Галопріл	розчин для ін'єкцій 5 мг/мл ампули 1 мл N. 10
49.	Клозапін	Азапін	таблетки 25 мг, 100 мг N. 50
50.		Азалептол	таблетки 25 мг, 100 мг N. 50
51.	Тіоридазин	Тіорил	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг, 50 мг N. 30
52.		Сонапакс	таблетки, вкриті оболонкою, 10 мг, 25 мг N. 60
53.	Літію гамма-гідроглутамінат	Глюталіт	капсули 300 мг N. 20, N. 50
54.	Хлорпромазин	Аміназин-Здоров'я	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг N. 20, 50 мг, 100 мг N. 10
55.		Аміназин (Здоров'я народу)	розчин для ін'єкцій 25 мг/мл ампули 2 мл N. 10
56.		Аміназин (Галичфарм)	розчин для ін'єкцій 25 мг/мл ампули 2 мл N. 10

Режим контролю (РК) — це вимоги законодавчих, нормативно-правових, інструктивно-методичних документів до клініко-фармакологічної, номенклатурно-правової та класифікаційно-правової характеристики лікарських засобів [6, 45, 46]. Судово-фармацевтичний критерій «режим контролю» ЛЗ включає в себе такі ознаки, як клініко-фармакологічна група (КФГ), номенклатурно-правова група (НПГ) та класифікаційно-правова група (КПГ) та визначається за формулою: РК = КФГ + НПГ + КПГ.

Під час визначення судово-фармацевтичного критерію «режим контролю» ЛЗ з'ясовано, що НЛЗ належать до клініко-фармакологічної групи — антипсихотичні засоби; до номенклатурно-правової групи — ЛЗ, які відпускаються за багаторазовим рецептом лікаря форми Ф-1, не підлягають предметно-кількісному обліку на етапах обігу, термін дії рецепта — 1 місяць, а за класифікаційно-правовою ознакою належать до ЛЗ загальної групи [6, 46].

Таблиця 2. ABC/VEN-аналіз антипсихотичних (нейролептичних) лікарських засобів (код АТС — N05A)

№ з/п	VEN	Торгова назва ЛЗ	Дозування	Витрати на лікування, (курс іноземної валюти), наказ МОЗ*	Питома вага, %	Накопичувальний %	ABC
1.	E	Рисполепт Конста	порошок для приготування суспензії для ін'єкцій 25 мг N. 1	1384,81 грн 127,63 у. о. (1 у. о. = 10,85 грн) [17]	9,85	9,85	A
2.		Риспетрил	розчин оральний 1 мг/мл, флакон 30 мл N. 1	399,44 грн 34 у. о. (1 у. о. = 11,74 грн) [29]	2,81	62,44	A
3.		Риссет	таблетки, вкриті оболонкою, 1 мг, 2 мг, 3 мг, 4 мг N. 20, N. 60	335,68 грн 28,86 у. о. (1 у. о. = 11,63 грн) [29]	2,36	64,8	A
4.		Риспанд	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг N. 30	276,2 грн 23,22 у. о. (1 у. о. = 11,89 грн) [30]	1,94	68,76	A
5.		Риспаксол	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг, 4 мг N. 20, N. 60	262,56 грн 24 € (1 € = 10,94 грн) [8]	1,85	74,38	A
6.		Рисполепт	таблетки 2 мг N. 20, N. 60	216,8 грн 18,45 у. о. (1 у. о. = 11,75 грн) [28]	1,52	79,34	A
7.		Рілепід	таблетки, вкриті оболонкою 1 мг, 2 мг, 3 мг, 4 мг N. 20, N. 60	210,55 грн 17 у. о. (1 у. о. = 12,38 грн) [19]	1,48	82,34	B
8.		Елідон	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг N. 20, 4 мг N. 30, N. 60	180 грн [33]	1,26	84,97	B

№ з/п	VEN	Торгова назва ЛЗ	Дозування	Витрати на лікування, (курс іноземної валюти), наказ МОЗ*	Питома вага, %	Накопичувальний %	ABC
9.	E	Риспетрил	таблетки, вкриті оболонкою, 1 мг, 2 мг, 4 мг N. 60	158,6 грн 13,5 у. о. (1 у. о.= 11,74 грн) [29]	1,12	88,54	B
10.		Рисперон	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг, 4 мг N. 30	126 грн [10]	0,89	91,3	B
11.		Нейриспін-Здоров'я	таблетки, вкриті оболонкою, 1 мг, 2 мг, 4 мг N. 20, N. 60, N. 100	119,93 грн [14]	0,84	92,14	B
12.		Сізодон 3	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг, 4 мг N. 30	55,47 грн 6,94 у. о. (1 у. о.= 7,99 грн) [15]	0,39	96,82	C
13.	E	Сердолект	таблетки, вкриті оболонкою, 4 мг, 12 мг, 16 мг N. 28	1273,94 грн 81,75 € (1 € = 15,58 грн) [20]	8,97	18,82	A
14.	E	Зипрекса	таблетки, вкриті оболонкою, 5 мг N. 28	905,28 грн 77,62 у. о. (1 у. о. = 11,66 грн) [25]	6,38	25,2	A
15.		Зипрекса	порошок для приготування розчину для ін'єкцій 10 мг N. 1	110,26 грн 8,902 у. о. (1 у. о.= 12,38 грн) [19]	0,77	92,91	B
16.	E	Сероквель XR	таблетки, вкриті оболонкою, 50 мг, 200 мг, 300 мг, 400 мг N. 60	831,27 грн 104 у. о. (1 у. о. = 7,99 грн) [34]	5,86	31,06	A
17.		Кветіпін	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг, 100 мг, 200 мг, 300 мг N. 30	287,59 грн [29]	2,02	66,82	A
18.		Кветирон	таблетки вкриті оболонкою, 25 мг, 50 мг, 100 мг, 200 мг, 400 мг N. 10, N. 30, N. 60	273,4 грн [7]	1,92	70,68	A
19.		Кетилепт®	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг, 100 мг, 200 мг N. 30, N. 60	215,51 грн 17,4 у. о. (1 у. о. = 12,38 грн) [19]	1,52	80,82	B
20.	E	Соліан	таблетки 200 мг N. 30	730,68 грн 69,09 у. о. (1 у. о. = 10,57 грн) [12]	5,15	36,21	A
21.		Соліан	розчин для перорального застосування 100 мг/мл N. 1	678,01 грн 64,11 у. о. (1 у. о. = 10,57 грн) [12]	4,77	40,98	A
22.		Соліан	таблетки, вкриті оболонкою, 400 мг N. 30	520,64 грн 48,97 € (1 € = 10,63 грн) [11]	3,7	53,63	A
23.		Солерон	таблетки 100 мг, 200 мг N. 30, N. 60	230,89 грн [7]	1,62	77,82	A
24.	E	Клопіксол депо	розчин для ін'єкцій 200 мг/мл в ампулах 1 мл N. 10	677,41 грн 43,47 € (1 € = 15,58 грн) [20]	4,77	45,75	A
25.		Клопіксол	таблетки, вкриті оболонкою, 2 мг, 10 мг N. 100	200,12 грн 18,59 € (1 € = 10,76 грн) [35]	1,41	83,75	B
26.	E	Зелдокс	порошок для приготування розчину для ін'єкцій 20 мг N. 1	593,92 грн 50 у. о. (1 у. о. = 11,87 грн) [19]	4,18	49,93	A
27.		Зелдокс	капсули 40 мг, 60 мг, 80 мг N. 28	443,42 грн 37,33 у. о. (1 у. о. = 11,87 грн) [19]	3,12	56,75	A
28.	E	Флюанксол депо	розчин для ін'єкцій 20 мг/мл в ампулах 1 мл N. 10	409,84 грн 26,3 € (1 € = 15,58 грн) [20]	2,88	59,63	A
29.		Флюанксол	таблетки, вкриті оболонкою, 0,5 мг, 1 мг N. 100	176,44 грн 16,39 € (1 € = 10,76 грн) [35]	1,24	86,25	B
30.	V	Модитен	розчин для ін'єкцій 25 мг/мл в ампулах 1 мл N. 5	262,69 грн 18,38 € (1 € = 14,29 грн) [16]	1,85	72,53	A
31.	E	Труксал	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг N. 100, 50 мг N. 50	166,12 грн 10,66 € (1 € = 15,58 грн) [20]	1,17	87,42	B
32.	E	Арип МТ	таблетки 10 мг, 15 мг N. 30	136,89 грн 12 у. о. (1 у. о.= 11,40 грн) [23]	0,96	89,5	B
33.	E	Лепонекс	таблетки 25 мг, 50 мг N. 50	130,05 грн 10,5 у. о. (1 у. о. = 12,38 грн) [14]	0,91	90,41	B
34.	N	Мелперон Сандоз®	розчин оральний 5 мг/мл, флакон 200 мл, 300 мл N. 1	93,53 грн 8,78 € (1 € = 10,65 грн) [32]	0,66	94,33	B
35.		Мелперон Сандоз	таблетки, вкриті оболонкою, 10 мг, 25 мг, 50 мг, 100 мг N. 20	41,05 грн 3,85 € (1 € = 10,66 грн) [27]	0,29	97,48	C
36.	E	Тизерцин	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг N. 50	59,45 грн 4,8 у. о. (1 у. о.= 12,38 грн) [19]	0,42	96,43	C

№ з/п	VEN	Торгова назва ЛЗ	Дозування	Витрати на лікування, (курс іноземної валюти), наказ МОЗ*	Питома вага, %	Накопичувальний %	ABC	
37.	E	Рестфул	розчин для ін'єкцій 100 мг в ампулах 2 мл N. 6, N. 30	258,8 грн 16,2 € (1 € = 15,97 грн) [13]	1,82	76,2	A	
38.		Еглоніл	розчин для ін'єкцій 100 мг в ампулах 2 мл N. 6	108,21 грн 9,11 у. о. (1 у. о.= 11,87 грн) [18]	0,76	93,67	B	
39.		Еглоніл	таблетки 200 мг N. 12, N. 60	85,17 грн 7,17 у. о. (1 у. о.= 11,87 грн) [18]	0,6	95,57	C	
40.		Сульпірид-3н	розчин для ін'єкцій 50 мг/мл в ампулах 2 мл N. 5, N. 10	62,7 грн [22]	0,44	96,01	C	
41.		Сульпірид	капсули 50 мг, 100 мг N. 24	53,1 грн 3,37 € (1 € = 15,75 грн) [29]	0,37	97,19	C	
42.		Сульпірид-3н	таблетки 200 мг N. 10, N. 20, 50 мг N. 20, N. 30	38,28 грн [22]	0,27	97,75	C	
43.		Бетамакс	таблетки, вкриті оболонкою, 50 мг, 100 мг, 200 мг N. 30	32,82 грн 3 € (1 € = 10,94 грн) [8]	0,25	98,25	C	
44.	E	Трифтазин	таблетки, вкриті оболонкою, 5 мг N. 50	32,2 грн [21]	0,23	98,48	C	
45.		Трифтазин-Дарниця	розчин для ін'єкцій 2 мг/мл в ампулах 1 мл N. 10	17,98 грн [30]	0,13	99,81	C	
46.	V	Галоперидол	розчин для ін'єкцій 5 мг в ампулах 1 мл N. 10	29,53 грн 2,76 у. о. (1 у. о.= 11,73 грн) [24]	0,21	98,69	C	
47.		Галоперидол-Ріхтер	таблетки 1,5 мг N. 50	14,12 грн 1,32 у. о. (1 у. о.= 11,73 грн) [24]	0,10	100,00	C	
48.		Галопріл	розчин для ін'єкцій 5 мг/мл в ампулах 1 мл N. 10	36,58 грн [31]	0,25	98	C	
49.	E	Азапін	таблетки 25 мг, 100 мг N. 50	29,5 грн [30]	0,2	98,89	C	
50.		Азалептол	таблетки 25 мг, 100 мг N. 50	27 грн [19]	0,19	99,08	C	
51.	E	Тіорил	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг, 50 мг N. 30	22,81 грн 2 у. о. (1 у. о.= 11,408 грн) [23]	0,16	99,24	C	
52.		Сонапакс	таблетки, вкриті оболонкою, 10 мг, 25 мг N. 60	91,1 грн 7,67 у. о. (1 у. о.= 11,87 грн) [26]	0,64	94,97	B	
53.	V	Глюталіт	капсули 300 мг N. 20, N. 50	21,69 грн [9]	0,15	99,39	C	
54.	V	Аміназин-Здоров'я	таблетки, вкриті оболонкою, 25 мг N. 20, 50 мг, 100 мг N. 10	20,08 грн [30]	0,14	99,53	C	
55.		Аміназин (Здоров'я народу)	розчин для ін'єкцій 25 мг/мл в ампулах 2 мл N. 10	19,66 грн [21]	0,13	99,67	C	
56.		Аміназин (Галичфарм)	розчин для ін'єкцій 25 мг/мл в ампулах 2 мл N. 10	14,31 грн [10]	0,11	99,93	C	
Усього				—	13190,08 грн	100	—	—

Примітка: * — в табл. 2 наведено оптово-відпускні ціни, опубліковані на сайті щотижневика «Аптека» (<http://www.apteka.ua/drugsearch>), у гривнях, в іноземній валюті, а також вказано курс іноземної валюти [5]

На підставі даних з табл. 2 було проведено ABC-аналіз НЛЗ та встановлено таке: група А представлена 21 ЛЗ (37,5 %), що складає 80,82 % витрат; до групи В увійшли 15 ЛЗ (26,7 %), це 14,11 % у грошовому еквіваленті; група С представлена 20 ЛЗ (35,8 %), що складає 5,07 % від загальних витрат на придбання НЛЗ для фармакотерапії.

Наступним етапом дослідження було проведення VEN-аналізу, за результатами якого встановлено: 14,29 % усіх НЛЗ були життєво важливими; 82,14 % НЛЗ — необхідні та 3,6 % НЛЗ — другорядні. Встановлено, що до групи А (80,82 % загальних витрат) увійшли 4,76 % ЛЗ групи V та 95,24 % засобів групи E та жодного ЛЗ групи N; до групи B (14,11 % загальних витрат) — жодного ЛЗ групи V, 93,33 %

засобів групи E та 6,67 % засобів групи N; до групи C (5,07 % загальних витрат) увійшли 35 % ЛЗ групи V, 60 % засобів групи E та 5 % ЛЗ групи N. Серед ЛЗ з високою вартістю лише 4,76 % є життєво необхідними, поміж менш затратних ЛЗ групи V відсутні, серед ЛЗ з низькою вартістю (група C) третина ЛЗ належить до групи життєво необхідних, та більш ніж половина — до важливих.

Таким чином, проведений фармакоеконімічний аналіз фармацевтичного забезпечення відповідних контингентів пацієнтів антипсихотичними ЛЗ на прикладі НЛЗ, які зареєстровані та дозволені до обігу і медичного застосування на території України, свідчить про те, що державні кошти, які спрямовують на фармакотерапію

НЛЗ, використовуються раціонально: найменш витратні ЛЗ знаходяться у категорії життєво необхідних.

За судово-фармацевтичним критерієм «режим контролю» визначено, що досліджувані ЛЗ за клініко-фармакологічною групою мають АТС-код N05A, це антипсихотичні (нейролептичні) ЛЗ; за класифікаційно-правовою групою — загальна група ЛЗ; за номенклатурно-правовою групою — рецептурні ЛЗ, що відпускаються за рецептом лікаря форми Ф-1 (багаторазовий) та не підлягають предметно-кількісному обліку в закладах охорони здоров'я.

Список літератури

- Єфимцева Т. К. Належна клінічна практика. Глосарій [Текст] / Т. К. Єфимцева, А. Л. Спасокукоцький, О. В. Миронова // Український медичний часопис. — 2002. — № 2(28). — С. 129—160.
- Зиганшина Л. Е. Методические рекомендации по проведению АВС-, VEN- и частотного анализов потребления отдельными категориями граждан лекарственных средств при помощи информационных систем / Л. Е. Зиганшина. — М., 2007. — 28 с.
- К вопросу об использовании АВС- и VEN-анализов в научных исследованиях и практическом здравоохранении [Текст] / [Т. С. Нурожин, О. О. Ведерникова, А. В. Кучаева и др.] // Клиническая фармакология и терапия. — 2004. — № 3. — С. 88—91.
- Клиническая фармакология [Текст] : национальное руководство / под ред. Ю. Б. Белоусова, В. Г. Кукеса, В. К. Лепахина, В. И. Петрова. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. — 964 с.
- Компендіум: лікарські препарати On Line [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://compendium.com.ua>.
- Медицинское и фармацевтическое право: сравнительный анализ клинико-фармакологических групп лекарственных средств, используемых в психиатрии и наркологии, в рамках формулярной системы России и Украины [Текст] / [В. В. Шаповалов (мл.), В. В. Шаповалов, О. А. Рыщенко и др.] // Научные ведомости Белгородского государственного университета (Серия: Медицина. Фармация). — 2014. — № 4 (175), вып. 25. — С. 213—220.
- Наказ МОЗ України № 1007 від 25.11.2013 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 13 листопада 2013 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=37&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 105 від 06.02.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 30 січня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=29&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 157 від 27.02.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 18 лютого 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=28&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 171 від 16.03.2012 «Про реєстрацію оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 15.03.2012 та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=95&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 244 від 06.04.2012 «Про реєстрацію оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 06.04.2012 та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20120406_244.html.
- Наказ МОЗ України № 247 від 04.04.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 31 березня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=25&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 273 від 17.04.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 09 квітня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=24&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 292 від 29.04.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 23 квітня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=24&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 310 від 17.04.2013 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 17 квітня 2013 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=57&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 311 від 08.05.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 24 квітня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=23&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 319 від 12.05.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 28 квітня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=23&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 329 від 15.05.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 30 квітня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=23&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 330 від 15.05.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 05 травня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=23&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 331 від 15.05.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 07 травня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=23&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 339 від 19.05.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 13 травня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=22&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 366 від 07.05.2013 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 26 квітня 2013 року та внесення змін до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=56&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 376 від 02.06.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 22 травня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=22&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 382 від 04.06.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 27 травня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=21&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 385 від 04.06.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 30 травня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=21&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 440 от 01.07.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 18 червня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=20&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 45 від 21.01.2013 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 18 січня 2013 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=65&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.
- Наказ МОЗ України № 462 від 03.07.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 24 червня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=19&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.

29. Наказ МОЗ України № 468 від 04.07.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 01 липня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=19&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.

30. Наказ МОЗ України № 480 від 09.07.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 04 липня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=18&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.

31. Наказ МОЗ України № 488 від 14.07.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 14 липня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=18&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.

32. Наказ МОЗ України № 69 від 30.01.2013 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 23 січня 2013 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=64&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.

33. Наказ МОЗ України № 719 від 12.08.2013 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 07 серпня 2013 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=44&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.

34. Наказ МОЗ України № 94 від 31.01.2014 «Про декларування зміни оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 29 січня 2014 року та внесення їх до реєстру» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/?CID=25&_pg=30&_cnt=30&_sort=docName&_order=-1.

35. Наказ МОЗ України № 943 от 20.12.2011 «Про реєстрацію оптово-відпускних цін на лікарські засоби станом на 19.12.2011» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20111220_943.html.

36. Наказ МОЗ України № 252 від 08.04.2014 «Про затвердження шостого випуску Державного формуляра лікарських засобів та забезпечення його доступності» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20140408_0252.html.

37. Петрова Н. Н. Психофармакология [Текст] : учеб. пособие / Н. Н. Петрова, Н. Г. Незнанов. — СПб., 2003. — 44 с.

38. Попов Ю. В. Современные подходы к фармакотерапии острых психозов [Текст] / Ю. В. Попов // Обзорение психиатрии и медицинской психологии им. В. М. Бехтерева. — 2000. — № 1. — С. 54-58.

39. Постанова КМУ № 333 від 25.03.2009 р. «Деякі питання державного регулювання цін на лікарські засоби і виробі медичного призначення» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2013-п>.

40. Сметанников П. Г. Психиатрия [Текст] : руководство для врачей / П. Г. Сметанников. — 5-е изд., перераб. и доп. — М. : Медицинская книга; Н. Новгород : Изд-во НГМА, 2002. — 708 с.

41. Тарасенко Е. В. Фармакоэкономическая оценка эффективности лечения гастроэзофагеальной рефлюксной болезни [Текст] / Е. В. Тарасенко // Сучасна гастроентерологія. — 2006. — № 6 (32). — С.18—22.

42. Фармакоэкономика [Текст] : учебное пособие для студентов фармацевтических вузов и фармацевтических факультетов высших учебных заведений III—IV уровней аккредитации / [Л. В. Яковлева, Н. В. Бездетко, О. А. Герасимова и др.]. — Харьков : Изд-во НФаУ, 2007. — 158 с.

43. Фролов М. Ю. Методика проведения ABC/VEN-анализа [Текст] / М. Ю. Фролов, О. Н. Барканова, О. В. Шаталова // Лекарственный вестник. — 2012. — № 6 (46). — С. 3—6.

44. Шаповалов В. В. Судова фармація: вивчення кримінальних наслідків пивної адикції [Текст] / В. В. Шаповалов, В. О. Шаповалова, А. О. Казяйчева // Сборник научных трудов SWorld. — Иваново : Маркова АД, 2014. — Т. 33, вып. 2. — С. 72—81.

45. Шаповалова В. О. Доказова фармація: використання фармако-економічного аналізу лікарських засобів різних класифікаційно-правових груп щодо лікування пацієнтів із гострою інтоксикацією (F 18.0) [Текст] / В. О. Шаповалова, А. Г. Мовсіян, В. В. Шаповалов // Український вісник психоневрології. — 2014. — Т. 22, вип. 2(79), додаток. — С. 53—57.

46. Шаповалова В. О. Фармацевтичне право : навчальний посібник до аудиторної та позааудиторної роботи з фармацевтичного законодавства за спеціальністю «Фармація» [Текст] / В. О. Шаповалова, В. В. Шаповалов, В. В. Шаповалов (мол.). — Х., 2008. — 144 с.

47. Dean L. Comparing Atypical Antipsychotics / Dean L. In: PubMed Clinical Q&A. Bethesda (MD): National Center for Biotechnology Information (US) [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK45584>.

48. Dean L. Comparing Atypical Antipsychotics. PubMed Clinical Q&A. Bethesda (MD): National Center for Biotechnology Information/NCBI (US) [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK62349>

49. Development of algorithms forensic training pharmaceutical seizures from illegal substance as an element of patient protection [Text] / [Shapovalov V.V. (Jr.), Shapovalova V. A., Shapovalov V. V., Shuvera E. V.] // European Applied Sciences. — 2013. — Vol. 2. — № 5. — P. 197—199.

50. Drug Class Review: Atypical Antipsychotic Drugs : Final Update 3 Report [Electronic resource] / [McDonagh M., Peterson K., Carson S. et al.]. — Portland (OR): Oregon Health & Science University, 2010. — Mode of access : <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK50583>.

51. Lindstrom E. Efficacy and safety of sertindole in schizophrenia [Electronic resource] / E. Lindstrom, S. Levander // Med. ru. — 2009. — Mode of access: <http://medi.ru/doc/f441207.htm>

52. The problem of turnover of the psychoactive substance alcohol: abuse, consequences, countermeasures [Electronic resource] / V. V. Shapovalov, V. A. Shapovalova, V. V. Shapovalov (Jr.), A. A. Osintseva // «Научный результат» : сетевой научный журнал (Серия «Медицина и фармация»). — 2014. — Vol. 1. — № 2 (2). — P. 45—51. — [Electronic resource]. — Mode of access : <http://rr.bsu.edu.ru/index.php/ru/archive/57>.

Надійшла до редакції 08.12.2015 р.

ШАПОВАЛОВ Валентин Валерійович, кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри медичного та фармацевтичного права, загальної і клінічної фармації Харківської медичної академії післядипломної освіти (ХМАПО), м. Харків; e-mail: krisa83@bk.ru

ШАПОВАЛОВ Валерій Володимирович, доктор фармацевтичних наук, професор, начальник відділу фармації Департаменту охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації, м. Харків; e-mail: krisa83@bk.ru

ШАПОВАЛОВА Вікторія Олексіївна, доктор фармацевтичних наук, професор, завідувачка кафедри медичного та фармацевтичного права, загальної і клінічної фармації ХМАПО, м. Харків; e-mail: krisa83@bk.ru

КУЛИКОВА Оксана Вячеславівна, старший лаборант кафедри медичного та фармацевтичного права, загальної і клінічної фармації ХМАПО, м. Харків; e-mail: krisa83@bk.ru

SHAPOVALOV Valentyn, PhD of Pharmacy, Associate Professor, Lecturer of Department of the medical and pharmaceutical law, general and clinical pharmacy of Kharkiv Medical Academy of Postgraduate Education (KhMAPE), Kharkiv; e-mail: krisa83@bk.ru

SHAPOVALOV Valerii, Doctor of Pharmacy, Professor, Head of the department of pharmacy Department of Health Kharkiv Regional State Administration, Kharkiv; e-mail: krisa83@bk.ru

SHAPOVALOVA Viktoriia, Doctor of Pharmacy, Professor, Head of Department of the medical and pharmaceutical law, general and clinical pharmacy of KhMAPE, Kharkiv; e-mail: krisa83@bk.ru

KULYKOVA Oksana, Senior Laboratory Assistant of Department the medical and pharmaceutical law, general and clinical pharmacy of KhMAPE, Kharkiv; e-mail: krisa83@bk.ru